

Magyar büszkeség

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 26. szám, 2021. július 2.

A homoszexualitást a pedofíliával egybemosó felháborító törvénnyel kapcsolatban Lévai Júlia írt a homoszexualitás szó eredeti jelentéséről (*Egy közmegegyezés felszámolása, ÉS, 2021/25., június 25.*).

Érdeemes megemlíteni a szó alkotóját, a magát büszke magyarnak nevező Kertbeny Károly Máriát (1824-1882) is.

Az osztrák családban született Kertbeny – akkor még Benkert – iskoláit Magyarországon végezte. Tizenhat éves korában könyvkereskedéssel kezdett foglalkozni, és cikkeket írt pesti német nyelvű lapokba. Korán megismerkedett az akkori magyarországi irodalom kiválóságaival, köztük Jókaival és Petőfivel, akikért valósággal rajongott. Ő volt az első, aki németre fordította Petőfi verseit. 1849-ben Frankfurtban megjelentetett egy kötetet a költő német nyelvre átültetett verseiből. Ezzel vezette be Petőfit az európai irodalmi köztudatba, akinek tehetségét a kor legtekintélyesebb német lírikusa, Heinrich Heine is nagyra értékelte.

Kertbeny szeretett fordítani, de iskolázatlansága következtében csak nagyon gyengén tudott. Kortársai valósággal rettegettek tőle, hogy alkotásaik az ő félrefordításában jelenjenek meg. Jókai Kertbőlkynek csúfolta, utalva nevének dilettáns magyarosítására.

Egész életében kalandorként járta a világot, megismerkedett korának legjelentősebb művészeivel, tudósaival és politikusával. Írt és fordított, bár pénzt ezzel csak nagyon keveset keresett. Pénztelenségében még attól sem riadt vissza, hogy – a magyar szabadság iránti lángoló lelkesedése ellenére – munkát vállaljon az osztrák titkosrendőrségnél.

Kertbeny kalandos életét Budapesten fejezte be betegen, koldusszegényen. Rokonai nem lévén az írói segélyegylet temettette el, sírjára az első koszorút Jókai tette le.

Emlékét leginkább egy 1869-ben név nélkül megjelentetett tanulmánya őrzi. *A porosz büntető törvénykönyv 143-as paragrafusa és ennek 152-es paragrafusként való fenntartása által okozott társadalmi kár* címmel megjelent írás elsőként használta a *homoszexuális* szót a saját neméhez, a *heteroszexuális* pedig az ellenkező nemhez vonzódók megnevezésére. Manfred Herzer német kutató a múlt század nyolcvanas éveiben a Széchényi Könyvtárban található kéziratok alapján kétségen kívül bebizonyította, hogy ez a két szó Kertbeny alkotása.

Kertbeny ebben az írásában bírálta a brutális porosz törvényt, amely testi fenyítéssel büntette a homoszexuális aktusok résztvevőit. Azzal érvelt, hogy az effajta üldözés sérti az emberi jogokat, a magánélet szentségét, teret enged a zsarolásnak, a megszegényítéstől való félelem pedig sokakat öngyilkosságba kerget.

A valódi és a virtuális térben buzizó, fenyegetőző honfitársaink belegondolhatnak Kertbeny szellemi örökségének, ennek a százötven éves írásnak az igazságába.